

el Camp del Prior.

DOC. ANT. Ja s'esmenta en un document d'afrontacions de 972 del bisbat d'Elna: «--- usque ad termines de Asiniles, vel de *Candello* --- ad ipsa Vaussa de circio de Pontiliano» (*Coll. Moreau* xi, 47, doc. del *Cart. Elna*, f. 20); i després el 1141: «in episcopatu Helenensi, in terminio quod vocatur --- et in Vilam Mulacham et in Paciano et in Tressera et in *Candel* et in Agnils et de Troliers» (D. Albon, *Temple*, p. 163); en un altre doc. de 1145 s'escriu *Candellum* (id., p. 230). Ponsich, *Top.*, ens dóna una documentació extensa: *Cametello* 4 898, *Candellum* 972, 1140, 1145, 1188, ecclesia B. Michaelis de Cannadel 1121; *Candel* 1172, *Candell* 1173, de *Candello*, ibid villa de *Candello* 1188, *Candell* 1495, 1628 (p. 65).

Candell: 2) Poble antic dins el terme de l'actual municipi de Queixàs (Rosselló),⁵ situat als Aspres; avui en resten, damunt la riba dreta del riu Bulès, una finca i l'església antiga, *Sant Ponç de Candell*, que apareix en els escrits del segle XIV. Josep-Sebastià Pons menciona *Candell* en una narració seva: «entre St. Miquell [de Llores] i --- Font de les Abrugues --- el Gimennell --- Sta. Margarida --- fins a la baixada de *Candell* --- Al teu davant, el serrat de *Candell* sembla un caliu» (*Set Sivelles*, 150).

La nostra documentació antiga inclou: *Candel* 1172 (*Coll. Moreau*, vol. LXXVII); «alia est als Plas, ecclesiae de *Candel*» 1267 (Alart, *InvLC*);⁶ *Candell* 1395 (Alart, *Doc. Geogr. Hist.* 28). Ponsich dóna aquests altres testimonis: *villa Chamedelle* 1109 (vegeu però n. 4), *Canadello* c. 1100; eccl. S. Ponç de *Candello* 1350, 1363, 1403, 1408 (*Top.* 34).

Endemés *Candell* és un agregat del municipi de Rupia (Baix Emp.), prop de Vilopriu; hi ha *Plaja Candell* a St. Feliu de G., i *es Mas Candell*, que es troba entre *es Mas d'en Toi* i la mar, a Castell d'Aro (Baix Empordà). Hom veu una relació amb aquest nom i el cognom *Escandell* (*BDLC* XII, 1921, 59). En un doc. de Cervera de 1373 apareix *Candell* com a cognom: *Stheue Candell* (*BABL* VI, 202). Notem també, amb la terminació del femení, la presència de «torre *Candellas*» en un doc. de 1562 en el terme d'Amposta (*BABL* XII, 52).

CANADELL, com a nom d'un paratge apareix en dos documents de 1140 i 1154 relacionats amb el monestir d'Espirà d'Agllí de l'antic priorat de Santa Maria d'Espirà. En el de 1040 hom parla de *grau de Canadell*: «ad beatam Mariam de Aspirana --- nostras rieras, eremas et laboratas, de una ripa usque ad alteram --- usque ad *gradum de Kanadel* --- de flumine Aglini duos molendinos» (*Coll. Moreau* LVIII, 166, *Cart. d'Esp.*, f. 5); 1154 «prioris de Aspirano --- de via fonollodesa --- ultra Aglinum --- sender que fuit de *Canadello* de Chimino et ad flumen Aglino» (*Coll. Moreau* LVII, 4, *Cart. d'Esp.*).

Avui *Canadell* és nom de la partida de terreny, a la costa, immediatament al Nord de Calella de Palafrugell, hi ha un *cap Canadell* a la costa de la Marenda

(Vallespir) entre cales de Terrimou i de Cervera. És nom també d'una partida dins el terme de Sta. Coloma de Farners, i existeix un *Mas de Canadell* a la dreta de la riera de Calders, vora Viladecavalls de Calders (Bages), i Balari fa notar l'esment d'un *mansum Kanatellum* en un doc. de Castellbisbal (Vallès Occidental) de l'any 1091 (p. 193). A aquest poden correspondre les cites de 956, 1005, 1045, 1052 que hem donat supra del *Cart. St. Cugat*. A més, *Canadell* és cognom a Olot, Oix, Tossa, Estagell, Ares del Maestrat (JCor.) i segons *AlcM*, a més, a St. Feliu de G., Calders, Lledó, Vic etc. (s. v.).

A la zona mossàrab, a la Ribera d'Ebre, *Lo Canadello* es dóna com a nom d'un paratge en el terme d'Ascó (segons Coromines *LleuresC.*, p. 203) i notem la presència en un document d'afrontacions de Morella de 1250, *Canadiello punchon* (*BSCC* xv, 116), situat ja en domini aragonès o almenys en zona tocant al territori castellà.

Canadell segons tots indicis és una variant formal de *Candell*, resultant de *Canedell* amb la *e* àtona medial dissimilada en *a*, fet ben comú en la seqüència *e-é* (cf. METĪPSE > *meteix* > *mateix*, *Miquelet* > *Micalet*). Notem que al canvi de *e* a *a* també contribuïa l'efecte assimilador de *a* inicial. Altrament, recordem que *Canedell* sentia el pes de *cana/canya*, la forma base que ajudava a refermar i reblar la *a* en aqueixa posició. Tot això, és clar, en algunes zones. De tota manera no estranya que aquest canvi en les condicions prevalents fos d'època força antiga, com ho proven els testimonis de 1005, 1046 i 1052 que hem citat, s. v. *Candell* (supra) i els altres de 1140 i 1154 que donem ací. Endemés, hi ha indicis que hom sembla haver vacil·lat entre *Candell* i *Canadell* com ho palesen els exemples de *Canadell* que apareix en la documentació de *Candell* 1 i 2, documents datats 1121 i c. 1100 (supra).⁷

Amb la terminació *-ella* del femení existeix *Canadella*, nom del torrent que afluïx al Tec entre Arles i Prats de Molló (*AlcM*), i a Eivissa *Canadella* és un quartó del municipi de St. Llorenç de Balàfia, que deu ser relacionat amb *cariam* ['alqueria'] *Canatelle* que apareix en el *Repartiment* d'aquesta illa (Macabich, *Feudalismo*, 64.92), que és sens dubte una altra relíquia mossàrab.

Pel que fa a *Canadella*, amb *-ella*, es pot pensar que fos derivat partint de *Canadell* amb el canvi de sufix, però la forma *Canatelle* del *Repartiment* d'Eivissa li confereix gran antigor. Pot ser pl. del neutre CANNETELLUM o bé dim. de CANNATA, que va donar *canyada* amb el sentit de 'canyar' i com a topònim *Canyada* (vegeu *AlcM*, s. v.). El resultat havia estat *canada* a la zona mossàrab, al Maestrat, amb el significat de 'vallada entre dues muntanyes pròximes', especificant-se en la famosa *Canada d'Ares* (*DECat* II, 296a33 ss.), que ja tenim mencionada en la *Crònica* de Jaume I: «puys passam pel riu de les Troytes, e exim a la *Canada d'Ares* ---» (ed. Aguiló, p. 229). JCor. 1961 registra com a nom de partides *la Canada* i *les Canades* a la Serra d'En Galceran (Alt Maestrat). J. G. i Ph. R.